

Změny některých zákonů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Ing. Radomír Kočib

Úvod

Smyslem tohoto příspěvku není podat čtenářům úplné znění změněných zákonů, ale upozornit je pouze na skutečnost, že v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen BOZP) došlo k několika změnám předpisů. A zároveň z těchto předpisů vypíchnout jen některá ustanovení. Úplné znění předpisů čtenáři najdou ve Sbírce zákonů.

1. Zákon č. 88/2016 Sb.

Tímto zákonem došlo ke změnám některých zákonů, a to:

- zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů,
  - zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů,
  - zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
  - zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- přičemž zásadní význam v oblasti BOZP mají první dva zákony.

Část první

Změna zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

- § 9 odst. 4 – doplnění **povinností zaměstnavatele**:
- zajistit v některých případech účast odborně způsobilé osoby (dále jen OZO) při pravidelném hodnocení stavu a úrovně BOZP,
  - zajistit součinnost OZO s ostatními zaměstnanci, s odbory, s radou zaměstnanců, se zástupci pro oblast BOZP a s OZO jiného zaměstnavatele, jehož zaměstnanci plní úkoly na pracovišti zaměstnavatele,
  - zajistit součinnost OZO s osobami podle § 12 a s poskytovatelem pracovnělékařských služeb.
- § 10 odst. 1 – upraveny požadavky na **odbornou způsobilost fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik** (SŠ s maturitou, praxe, osvědčení o zkoušce z odborné způsobilosti nebo periodické zkoušce, osvědčení u hornické činnosti).

§ 10 odst. 2 – upraveny požadavky na odbornou způsobilost **koordinátora bezpeč-**

nosti a ochrany zdraví při práci na staveništi (dále jen koordinátor) – SŠ nebo VŠ technického zaměření, praxe, osvědčení o zkoušce z odborné způsobilosti nebo periodické zkoušce, osvědčení u hornické činnosti.

§ 10 odst. 4 – **OZO a koordinátor mají nové povinnosti** – vést písemně chronologicky seznam smluvních vztahů o výkonu své činnosti, opatřovat zpracované dokumenty svým jménem a podpisem, oznamovat Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) změny údajů uváděné v evidenci MPSV.

§ 10a, § 10b – správcem a provozovatelem evidence odborně způsobilých osob je MPSV a vede **evidenci OZO a koordinátorů** – tato evidence je informačním systémem veřejné správy.

§ 14 – **přísnější pravidla pro určení koordinátora**:

- nikoliv potřebný počet, jak bylo dříve uvedeno, ale jeden nebo více s přihlédnutím k druhu a velikosti stavby a její náročnosti na koordinaci opatření k zajištění BOZP na staveništi,
- vymezen časový okamžik určení koordinátora – od zahájení prací na zpracování PD pro stavební řízení do jejího předání zadavateli (pro přípravu stavby) a od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokončené stavby zadavatelem stavby (pro realizaci stavby); činnosti koordinátora při přípravě stavby a při její realizaci mohou být vykonávány stejnou osobou,
- koordinátorem **nemůže být** zhotovitel, jeho zaměstnanec ani fyzická osoba, která odborně vede realizaci stavby,
- při více koordinátorech zadavatel vymeží **písemně** pravidla vzájemné spolupráce,
- **zadavatel je povinen předat koordinátorovi** zejména informace pro zpracování plánu BOZP.

§ 15 odst. 2 – v případě činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, které jsou stanoveny prováděcím právním předpisem, stejně jako v případech podle odstavce 1, **zadavatel stavby zajistí**, aby byl při přípravě stavby zpracován plán podle druhu a velikosti plně vyhovující potřebám zajištění bezpečnosti a zdraví neohrožující práce a aby byl při realizaci stavby aktualizován; plán zpracovává koordinátor.

§ 16 písm. a) – **povinnost zhotovitele** do osmi dnů písemně informovat koordinátora o pracovních a technologických postupech a o řešení rizik, včetně přijatých opatření.

- § 18 – upraveny **povinnosti koordinátora**:
- při přípravě stavby – předat zadavateli plán obsahující též přehled právních předpisů vztahujících se ke stavbě, informace o rizicích, další podklady nutné k zajištění bezpečnosti a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a podmínek výkonu práce; projektantovi, zhotoviteli a jiným osobám informace o bezpečnostních a zdravotních rizicích,
  - při realizaci stavby – bezodkladně informovat dotčené zhotovitele o rizicích; upozornit zhotovitel na nedostatky nebo nedodržení plánu, vyžadovat zjednání nápravy, navrhnout přiměřená opatření; oznámit zadavateli nedostatky; postupovat v součinnosti s dalšími OZO.

Část druhá

Změna zákona o inspekci práce pojednává hlavně o stanovení a doplnění skutkových podstat dalších přestupků a správních deliktů s možností uložení pokuty až do výše 400 tis. Kč, příp. 1 mil. Kč vyplývajících ze změny zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

- Přestupky a správní delikty spočívající v:
- nedoručení oznámení o zahájení prací na stavbě nebo neprovedení jeho aktualizace,
  - vykonávání činnosti OZO nebo činnosti koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi bez příslušného oprávnění,
  - neplnění povinností koordinátora,
  - neurčení jednoho nebo více koordinátorů BOZP,
  - nezajištění zpracování plánu BOZP a jeho aktualizace,
  - nezajištění součinnosti všech zhotovitelů nebo jiné osoby s koordinátorem na staveništi.

2. Zákon č. 81/2015

Tímto zákonem došlo ke změnám některých zákonů od 1. července 2015, a to:

- zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů,
  - zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.
- Do zákona o inspekci práce bylo v § 4 doplněno nové písmeno l) ve znění:

Státní úřad inspekce práce vydává závazná stanoviska ohledně posouzení souladu podmínek pro práci členů posádky loď s požadavky části páté zákona o námořní plavbě a zákoníku práce.

Tato změna zákona o inspekci práce vplynula z § 12n odst. 2 zákona o námořní plavbě, který zní:

Úřad posoudí na základě popisu opatření provozovatele lodě rovněž soulad podmínek pro práci členů posádky lodě s požadavky části páté tohoto zákona a zákoníku práce. Za tímto účelem si Úřad vyžádá závazné stanovisko Státního úřadu inspekce práce.

3. Zákon č. 205/2015 Sb.

- ruší se zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců,
- změny některých pojmů v souvislosti s novým občanským zákoníkem:
  - mění se sdružení občanů na spolky,
  - mění se odpovědnost na povinnost k náhradě škody,
- další legislativně-technické změny:
  - pojem zařízení závodní preventivní péče se mění na poskytovatel pracovních lékařských služeb,
  - preventivní prohlídka na pracovnělékařská prohlídka,
- dohody – bylo zrušeno ustanovení § 76 odst. 5 pravidla pro výpověď a okamžité zrušení dohody o pracovní činnosti (dále DPČ) a nově zavedeno ustanovení § 77 odst. 4 (společné ustanovení) – možnosti zrušení DPČ i DPP dohodou, výpovědí (15 dní) a okamžitým zrušením.

Souběžně se ZP byl v roce 2006 připravován zákon 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ale jeho činnost byla následně posunuta na leden 2008. Z tohoto důvodu byla právní úprava odškodňování začleněna do přechodných ustanovení zákoníku práce. Následovalo postupné odkládání účinnosti až do současnosti a jeho účinnost byla naposledy odložena zákonem č. 182/2014 Sb. o další dva roky na 1. leden 2017.

Sociální partneři s vládou dohodli a vláda přijala politické rozhodnutí, že právní úprava odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání má být i nadále součástí pracovněprávní úpravy v zákoníku práce.

Jinou otázkou je zajištění pojistného systému, tedy zajištění konkrétního správce (nositele) pojištění odpovědnosti za škodu z titulu pracovních úrazů a nemocí z povolání. Podle současné právní úpravy provozuje zákonné pojištění odpovědnosti za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání Česká pojišťovna a pojišťovna Kooperativa. Tento systém bude provozován do doby, než se vláda rozhodne jinak.

Vzhledem k tomu, že občanský zákoník zavedl nové pojmosloví, musel se mu zákoník práce přizpůsobit, a to i s ohledem na Nález Ústavního soudu č. 116/2008 Sb., který k tomu zákonodárce přímo zavazuje:

- slovo *odpovědnost* a všechny jeho další zejména slovesné tvary byly nahrazeny slovy *povinnost k náhradě škody*,
  - název celé hlavy jedenácté, která se dosud nazývala *Náhrada škody*, byl změněn na *Náhrada nemajetkové a majetkové újmy*.
- Navrácení hmotněprávní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání

z přechodného ustanovení do části jedenácté zákona, kde byla upravena náhrada škody:

- část 11 – náhrada majetkové a nemajetkové újmy (dříve náhrada škody),
- Hlava I – prevence (dříve předcházení škodám),
- Hlava II – povinnosti zaměstnance k náhradě škody,
- Hlava III – povinnosti zaměstnavatele k náhradě škody,
- Hlava IV – společná ustanovení.

Další úpravy:

- terminologie byla upravena s ohledem na nový občanský zákoník,
- do Hlavy III byla vložena kromě újmy na majetku i újma při pracovních úrazech a nemocech z povolání,
- u pracovních úrazů je hrazena škoda a nemajetková újma,
- zaměstnanec je povinen počínat si tak, aby nedocházelo k majetkové újmě (škodě), nemajetkové újmě ani k bezdůvodnému obohacení; upozornit nadřízeného,
- prekluzivní doba k náhradě škody na věcech, které se obvykle nosí nebo nenosí do práce, se mění na promlčecí lhůtu (délka pro ohlášení škody zůstává 15 dnů ode dne, kdy se zaměstnanec dozvěděl) (§ 267/2 a § 268/3),
- náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti i po jejím skončení (§ 271a a 271b) a nárok na náhradu škody (§ 271p) náleží i zaměstnanci pracujícím na základě dohod – i v těchto případech je zaměstnavatel pojištěn.

V původním vládním návrhu zákoníku práce byla do části jedenácté hlavy třetí zákoníku práce zařazena pouze obecná odpovědnost a dva druhy tzv. zvláštní odpovědnosti zaměstnavatele za škodu, konkrétně:

- odpovědnost zaměstnavatele za škodu na odložených věcech,
- odpovědnost zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci při odvracení škody.

Třetí zvláštní druh odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou zaměstnanci, tedy **odpovědnost za škodu z titulu pracovních úrazů a nemocí z povolání** byl zařazen zpět do části jedenácté.

V případě obecné povinnosti zaměstnavatele nahradit zaměstnanci škodu jde o povinnost, která je omezena pouze tím, že vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi. Žádná jiná subjektivní kategorie, která by blíž charakterizovala povinnost zaměstnavatele, nepřichází v úvahu.

Povinnost zaměstnavatele nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání je upravena stejně jako předchozí druhy náhrad za strany zaměstnavatele jako objektivní.

Předpoklady vzniku povinnosti zaměstnavatele k náhradě škody jsou tři:

- existence pracovního úrazu nebo nemoci z povolání,

- vznik škody,
- příčinná souvislost mezi pracovním úrazem (nemocí z povolání) a vznikem škody. Rozdíl mezi **nemocí z povolání a pracovním úrazem** při odškodňování je v tom, že:
  - za škodu vzniklou zaměstnanci **pracovním úrazem** odpovídá obecně zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru,
  - za škodu způsobenou zaměstnanci **nemocí z povolání** však odpovídá zaměstnavatel, u něhož zaměstnanec naposledy před jejím zjištěním pracoval za podmínek, z nichž nemoc z povolání, kterou byl postižen, vzniká.

Nemusí to tedy být vždy zaměstnavatel, u kterého je zaměstnanec v okamžiku vzniku nemoci z povolání v pracovním poměru.

Vzhledem k tomu, že zákon nerozlišuje příčinu vzniku škodní události a **zaměstnavatel je povinen nahradit škodu vždy**, i když objektivně vzato nic nezavinil a zajistil zejména bezpečnost a ochranu zdraví při práci dotyčného zaměstnance v souladu s předpisy, zákonodárce umožňuje zaměstnavateli se v určitých taxativně vyjmenovaných případech deliberovat, případně **zcela nebo zčásti se své povinnosti k náhradě škody zprostit**.

Zproštění odpovědnosti zaměstnavatele povinnosti k náhradě škody

- zaviněné porušení právních nebo ostatních předpisů nebo pokynů k zajištění BOZP zaměstnancem,
- škoda vznikla následkem opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek.

V případě částečné deliberace zaměstnavatele je třetí možností deliberace zaměstnavatele situace, kdy zaměstnanci vznikla škoda proto, že si počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že ač neporušil právní nebo ostatní předpisy nebo pokyny k zajištění BOZP, jednal lehkomyšlně a musel si přitom být vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem vědom, že si může přivodit újmu na zdraví.

Dříve byl nárok pro pozůstalé omezen dosažením věku 65 let – nyní až do vzniku nároku na starobní důchod (jestliže vznikne později než v 65 letech):

- jednorázové odškodnění pracovního úrazu zůstává 240 tis. Kč – nárok má pozůstalý manžel, nezaopatřené dítě, rodiče žijící ve spol. domácnosti, nově má nárok i partner podle zákona o registrovaném partnerství (§ 271i),
- v přechodných ustanoveních zůstává odpovědnost za škodu ve zvláštních případech (žáci, studenti, dobrovolní hasiči, dárce krve, apod.), neboť se týká osob, které nejsou v pracovněprávním vztahu.

☒

HODNOCENÍ ČLÁNKU
hlasuj v elektronické verzi